

do ■ co _ mo ■ mo _ србија

међународна радна група за
документацију и заштиту
грађевина, места и целина
модерног покрета

Минимални документациони досије 2003

Саставила: национална радна група Србије

0.1 ФОТОГРАФИЈА ОБЈЕКТА / УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ

0.1. **Наслов фотографије**

Зграда Савезне индустријске коморе на Теразијама – оригинални назив.
Каснији, нови назив: Робна кућа Београд „Теразије“.

Ауторка офтографије Катарина Бучаревић, арх.техн., новембар 2008.године.

0.2. **Извор**

Лична архива др Драгана Мецанов, дипл.инж.арх.

0.3. **Датум**

1958. година

Шифра у локалној бази података
REC-RS-011-b-0003 (попуњава Докомомо)

1. ИДЕНТИТЕТ ОБЈЕКТА / УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ

1.1.	Данашњи назив објекта
Робна кућа Београд „Теразије“.	3
1.2.	Варијантни или претходни/оригинални назив
Зграда Савезне индустријске коморе на Теразијама	4
1.3.	Назив улице и број
Ул.Теразије бр.15-23	5
1.4.	Град
Београд.	6
1.5.	Општина
Градска Општина Стари Град.	7
1.6.	Поштански број
11000	8
1.7.	Држава
Република Србија (изграђено у ФНРЈ / СФРЈ)	9
1.8.	Позиција у оквиру глобалног позиционог система
44°81'37,05"N, 20°46'10,67"E	10
1.9.	Класификација/типологија
СОМ	11
1.10.	Статус и датуми заштите
Сама зграда нема статус споменика културе. Зграда се налази у границама Централне заштићене зоне, која обухвата Кнез Михајлову улицу и Теразије као део ширег централног градског језгра Београда, дефинисане као зоне од великог културног и историјског значаја.	12

На основу члана 47. став 1. Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон) и члана 43. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС, 72/12, 7/14 – УС, 44/14 и 30/18 – др. закон), Влада је донела ОДЛУКУ:

о утврђивању Теразија за просторну културно-историјску целину
"Службени гласник РС", број 4 од 20. јануара 2020.

1. Теразије у Београду утврђују се за просторну културно-историјску целину.

2. Теразије (у даљем тексту: просторна културно-историјска целина) налазе се на територији града Београда, у Београду, и обухватају простор и објекте на катастарским парцелама КО Стари град: У оквиру блокова су следеће катастарске парцеле број: 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153/2, 2153/3, 2153/4, 2153/5, 2154, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860, 2861, 2862, 2863, 2864, 2866, 2867, 2868, 2869, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2887/2, 2888, 2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895/1, 2895/4, 2897, 2899, 2900, 2901, 2902, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916, 2917, 2918, 2919, 2922, 2923, 2924, 2925, 2927, 2928, 2929, 2930, 2931, 2933, 2935, 2936, 2937, 2938, 2940/1, 2940/2, 2940/3, 2940/4, 2941/1, 2941/2, 2941/3, 2942/1, 2942/2, 2943/1, 2943/2, 2943/3, 2943/4, 2944/1, 2944/2, 2944/3, 2944/4, 2944/5, 2944/6, 2944/7, 2944/8, 2944/9, 2944/10, 2944/11, 2944/12, 2945/1, 2945/2, 2946, 2949, 2950, 2951, 2952/1, 2953, 2954, 2955, 2956, 2958/1, 2958/2, 2960, 2961, 2963/1, 2964/1, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970/1, 2970/2, 2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 3007, 3008, 3009, све КО Стари град; у оквиру улица су катастарске парцеле број: 2854, 2887/1, 2939, 2959, 2964/2, 2972 и делови катастарских парцела број: 2153/1, 2155/1, 2820, 2821, 2822, 2865, 2885, 2983, 2984, 3006, 3014, 3015, све КО Стари град. Наведене катастарске парцеле су у државној својини, а објекти на њима су у мешовитој својини.

2. ИСТОРИЈАТ ОБЈЕКТА / УРБАНИСТИЧКЕ ЦЕЛИНЕ

2.1. Оригинални нацрт/намена

Зграда Савезне индустријске коморе на Теразијама. Намена - администрација.

2.2

Датуми: наруџбина/завршетак

Прва награда на конкурс 1954. године. Зграда је реализована и финализована 1958.године.

Историјат и хронологија пројектовања и изградње

Након Другог светског рата Београд се интензивно градио, с обе стране реке Саве. Тако су се паралелно са изградњом Новог Београда, као административног центра, главног града Југославије, градиле и

Теразије, као чвориште свих градских активности.

Иако су прве опсежне студије за измену простора на Теразија израђене још крајем 1920-их година, између два светска рата, када је и донета одлука да се првобитна стамбена намена овог простора постепено измени у корист јавне, како би новосаграђене грађевине простору Теразија дале не само нову намену већ и нови изглед. Међутим до коначног, истакнутог положаја Теразија у централном делу Београда, оне су кроз неколико деценија прошле низ урбанистичко-архитектонских решења и преживеле бројне студије и пројекте, од којих су неки остали ипак недовршени и као такви дочекале педесете године 20. века.

Када је почетком 1950-тих година коначно донета одлука, и расписан конкурс за идејни пројекат, којим је требало да се Теразије обимније реконструишу и дограде блоком зграда између Теразија и тадашњих улица Булевара Црвене армије, Дечанске, Стаљинградске и Коларчеве улице, на сцену је ступио загребачки архитекта Лавослав Хорват. Он је на овом простору, по освајању прве награде на конкурс из 1954. године, започео изградњу зграде Савезне индустријске коморе (СИК), која је током градње преименована у Робну кућу Београд, и са њом дао нове смернице даљег обликовања Теразија, као важног дела Београда.

2.3. **Пројектанти архитектуре и други пројектанти**

Академик Лавослав Хорват оставио је снажан и препознатљив траг у југословенској и хрватској архитектури XX века, остваривши у њеној историји један од најобимнијих и најзначајнијих стваралачких опуса. Стваралачки опус академика Лавослава Хорвата, архитекте који је својим радом обележио хрватску архитектуру двадесетог века, заузима истакнуто место, како по обиму, тако и по уметничким дометима.

Лавослав Хорват рођен је 27. септембра 1901. године у Вараждинским Топлицама, док је од 1906. године живео у Загребу. Након завршене грађевинске техничке средње школе и трогодишње стручне праксе у архитектонском атељеу Рудолфа Лубинског, у јесен 1926. године постаје један од првих пет полазника Школе за архитектуру професора Драге Иблера при Краљевској уметничкој академији. Са временске дистанце јасно се сагледава значај овог образовног периода за формирање његове уметничке личности, али и за његово целокупно животно сазревање. Посебно место у његовом опусу заузима период интензивне сарадње, током којег је, самостално или у коауторству са Харолдом Билинићем, реализовао бројне пројекте за истакнуте инвеститоре Ивана Мештровића и Божу Банца, међу којима се издваја и репрезентативна палата на Плочама у Дубровнику. С почетка тридесетих година XX века

14
15

остварења Лавослава Хорвата била су излагана на великом броју изложби у земљи, укључујући и четири изложбе Уметничког удружења „Земља“. Изложеним радовима и се позиционирао међу водеће хрватске архитекте свога времена. Као уметник израженог просторног сензибилитета, Хорват је наслеђе и традицију умео да и интегрише у савремено архитектонско обликовање, док се истовремено и служио и чистим функционалистичким поставкама модерне архитектуре. У оквиру модерних остварења обележених традиционалним полазиштима посебно место заузимају његове грађевине из међуратног периода у Далмацији, при чему се квалитет иновативних решења најјасније препознаје на примеру цркве Госпе од Здравља на Добром у Сплиту.

Период Другог светског рата, Хорват је провео у извесној професионалној стагнацији, уз смањен обим пројектантских активности, док је послератни део његовог опуса обележен оснивањем и радом Архитектонског пројектног завода Хрватске. Везан углавном за Одељење индустријске архитектуре, Хорват је са тимом сарадника остварио један од најобимнијих опуса индустријске архитектуре у Југославији. Међу реализованим пројектима доминирају објекти текстилне индустрије, грађене по његовим пројектима широм земље, па и ван њених граница. Међу најзначајнија остварења спадају Фабрика вагона, машина и мостова „Ђуро Ђаковић“ у Славонском Броду, Фабрика предива и конца „Далматинка“ у Сињу, као и Фабрика електричних сијалица „ТЕЖ“ у Загребу — три пројекта која представљају врхунце хрватске модерне архитектуре социјалистичког периода педесетих и шездесетих година XX века.

Стваралачки опус индустријских пројеката представља преседан у домаћој архитектонској историји, њихова анализа и валоризација доприносе сагледавању вредности целокупне послератне архитектонске теорије и праксе. Његов индустријски опус, који обухвата око стотину реализованих објеката и приближно исти број пројеката, према Зринки Паладино, ауторки монографије «Лавослав Хорват – Контекстуални амбијентализам и модерна» одликује се снажним хуманистичким ангажманом и у значајној мери је утицао на стручно и друштвено прихватање индустријске архитектуре као равноправне области архитектонског стваралаштва. У раздобљу од око једне деценије Хорват је у потпуности или делимично пројектовао четири хидроелектране у земљи, као и једну у иностранству. Несумњиво је да је висок архитектонски квалитет потврдио у различитим типолошким и програмским оквирима, остварујући пројекте који су се редовно издвајали од уобичајених пројектантских матрица, не подилазећи наметнутим формалним решењима, већ успостављајући промишљен и уравнотежен однос са датим амбијенталним и просторним параметрима.

Од 1949. године Лавослав Хорват био је запослен као наставник, најпре на Техничком факултету Универзитета у Загребу, а од 1960. године и на

Академији ликовних уметности. За дописног члана Југословенске академије знаности и уметности (данас ХАЗУ) изабран је 1951. године, док је за редовног члана изабран 1963. године. Године 1971. у Загребу му је додељена награда „Владимир Назор“, а 1974. године и награда „Виктор Ковачић“ за животно дело, чиме је уврштен у уски мали број архитеката, који су добитници обе највише стручне награде у Хрватској. Пензионисан је 1973. године, након више од пет деценија континуиране пројектантске праксе, али је и након тога остао изузетно професионално активан све до краја живота. Преминуо је 1989. године у Новом Марофу. Стручна и најшира јавност, сагласна је да, Лавослав Хорват својим обимним и вишеслојним опусом несумњиво заслужује да заузме истакнуто и трајно место у историји модерне архитектуре двадесетог века простора некадашње Југославије.

2.4.	Остале особе или догађаји везани за објект	16
	Крајем 2007.године одржана је лицитација, на којој су Робне куће „Београд“ приватизоване, односно промениле облик власништва. Након власничке трансформације, 2008.године уследило је пројектовање и реализација реконструкција простора Робне куће „Београд“, без измена архитектонских и обликовних карактеристика.	
2.5.	Значајне измене са датумима	17
	1954. године - Прва награда на конкурсy
1958.године - Зграда је реализована и финализована
2008.године – реконструкција робне куће „Београд“
2020.године – Влада Србије доноси одлуку о утврђивању Теразија за просторну културно-историјску целину	
2.6.	Данашња намена	18
	Пословно- трговински простор за издавање/рентирање.	
2.7.	Постојеће стање	19
	Зграда се налази у веома добром стању. Захваљујући атрактивности и тржишној вредности трговинског малопродајног и пословног простора, није напуштена, него редовно одржавана.	

3 ОПИС

3.1.	Општи опис
Урбанистичка диспозиција и Просторна концепција	20
	Зграда Робне куће „Београд“ пројектована је тако да у благом радијусу, њено јако дугачко прочеље (ширине 365 метара), са хоризонталним нивовима кратних прозора и раствореним горњим делом, лежи на колонади стубова увученог приземља.	

Грађевина оваквог облика и габарита, која је својим смештајем затворила тадашњу Нушићеву улицу, у каснијем периоду реконструкције Теразијског трга својом величином и обликовањем утицала је на изградњу околних зграда, које су морале да се њој прилагођавају. Према пројекту из 1954. године зграда је у доњим деловима (приземљу, сутерену, мезанину и првом спрату) имала сталан изложбени простор, који се током градње показао као неадекватно искористив, за њену првобитну намену. Како се на почетку градње утврдило да положај такве грађевине у средишту града треба да поседује интерни садржај шире јавне намене, пре свега трговачке (како је коначно и одлучено), пројект је битно измењен.

Својевремено најпознатија београдска трговачка фирма (Робна кућа Београд) по унутрашњем уређењу била би функционалније пројектована да је Хорват од почетка пројектовања београдске Савезне индустријске коморе имао у виду другојачију намену објекта. Међутим и поред свих компликација током градње успешно је заживела намена објекта која се одлично уклопила у задати простор.

Коначни изглед зграде, након измене пројектне документације, значајно је одступио од првобитног Хорватовог пројекта, јер је инвеститор одлучио да простор преименује, из пословног у трговачки центар.

Тако је током градње значајно измењена функционалност пространих унутрашњих простора, од приземља до спратова, што је нанело штету изворном изгледу објекта, јер је својом величином прелазио габарите изведене грађевине. Такође овом изменом је и доста хваљена замисао архитекте Хорвата, која је предвиђала широк подземни пасаж, опасан низом ексклузивних трговина, и подземном пешачком комуникацијом која је повезивала зграду са супротном страном Теразија, значајно измењена.

Приступи и шеме кретања

Урбанистичка диспозиција је остварила пешачки пролаз ка Нушићевој улици, чиме је приземље подељено на два корпуса.

На средини се налази „излог“, квадрантне основе.

Приземље има два независна улаза у продајни део, са Теразијске стране, у један и у други корпус.

У простор канцеларија, на етаже изнад другог спрата, улази се из правца наткривеног пролаза ка Нушићевој; затим из Нушићеве.

У технички део, улази се из правца Чумићевог сокачета.

Савршено уклопљена урбанистичка диспозиција објекта који је унапредио простор и остварио изузетну повезаност, присупачност, функционалност и могућност флексибилних веза.

План слободне основе је главна карактеристика прве три етаже.

На етажама комерцијалног канцеларијског простора, организација је

једноставна, коридорна, са лонгитудиналним централним ходником.

Првобитна функција и просторна организација

Како је већ наведено, према пројекту из 1954. године зграда је у доњим деловима (приземљу, сутерену, мезанину и првом спрату) имала сталан изложбени простор, а на спратовина изнад +2, почевши од трећег, просторије за администрацију и пословање, односно канцеларијски садржај, различитих типова и облика.

Инсталације

Функција објекта диктирала је распоред степеничних вертикала односно корпуса зграде у којима су поред степеништа смештени лифтови, инсталационе вертикале и техничке просторије.

Некадашње инсталације, временом су осавременењене и замењене на инстим позицијама, чиме се Хорватово решење показало као ванвременско функционално.

План слободне основе је главна карактеристика прве три етаже, а инсталације су смештене у простору спуштеног плафона и уз стубове елипсастог облика.

Фасада

Фасада представља типично остварење индустријске модерне.

Прати растер од 6x6 метара. Наглашена примарна подела фасаде је хоризонтална, а секундарна вертикална, на поменутом растеру од шест метара, уситњена на мање модуле.

Уметничка дела у простору ентеријера

Нема података о уметничким делима која су била део ентеријера предметне зграде.

Степеничне ограде спиралног степеништа у репрезентативном простору биле су у употреби од 1958-2008 године, и типични занатски производ тога периода, без ауторске вредности. Нису биле предмет разраде индустријског дизајна, већ су имале искључиво сврху функционалности, и безбедности.

3.2. Конструкција

21

Конструктивни систем је скелетни, армирано-бетонски. Растери су 6x6 метара. Стубови су елипсастог облика. Конструктивна поставка Зграде испратила је благо закривљење уличног фронта, регулацију улице Кнез Теразије. Тиме је остварена једна од највећих вредности архитектуре индустријске модерне Лавослава Хорвата, а то је инжењерска вредност која разуме, подржава контекст, и даје му додатну вредност.

3.3. Контекст

22

Локација

Трг Теразије обухвата подручје од Сремске улице до Улице краља

Милана. Представља поред Трга Републике, најпознатији београдски трг. Обриси обликовања почели су да се формирају у првој половини 19. века; 1840-их година, кнез Милош Обреновић наредио је да се српске занатлије, нарочито ковачи и казанције, иселе из вароши у шанцу, где су били измешани са турским живљем, и да своје куће и радње подигну на месту данашњих Теразија. Илија Чарапић, син Васе Чарапића, који је извесно време био и председник Београдске општине, имао је посебан задатак да овим занатлијама дели плацеве на Теразијама; ко год је пристао да огради плац, добио га је бесплатно.

Трг Теразије у Београду добио је статус културног добра, односно просторне културно-историјске целине, а на предлог Завода за заштиту споменика културе града Београда и одлуком Владе Србије. Како је тада завод навео у саопштењу, медијима, формирање „Теразија“ започето је почетком 19. века по налогу Кнеза Милоша. Његова урбанистичка политика изричито је налагала ширење Београдске вароши ван шанца и то принудним исељавањем српских трговаца из Савамале и парцелисањем простора који се протезао правцем од некадашње Стамбол капије на Тргу Републике ка данашњој Славији. „Уводећи воду у варош, Турци су на одређеним растојањима подизали куле на које су водоводним цевима уздизали воду. Једна од тих кула била је на месту где је данас Теразијска чесма. Ове куле Турци су звали 'теразије за воду. Од тог назива, када је у 19. веку почела изградња нове Београдске вароши ван шанца, цео крај од Старог и Новог Двора до близу Стамбол-капије назван је Теразије, име које се задржало до данас“, пише у саопштењу, преноси Танјуг.

Теразије данас имају улогу главног транзитног „трга“ у оквиру којег се налазе објекти од високог државног значаја, стамбене зграде, установе културе, хотели, угоститељски објекти, јавни споменици и паркови. „Теразије су попут Кнез Михаилове улице једна од најстаријих и најпознатијих градских амбијената, где се историја и традиција преплићу. Вредности нематеријалне баштине препознате су у културним појавама дугог трајања, старим занатима и кафанам, првим хотелима, као и појавама проистеклим из савремене историје“.

С обзиром на то да се везује за српске владаре и владарске династије Карађорђевић и Обреновић, значајне појединце и историјске догађаје, као и да су се у оквиру овог простора налазиле и налазе значајне институције, он је значајан за проучавање друштвене историје Срба, због чега је и добио статус културног добра.

4. ВРЕДНОВАЊЕ

4.1. Техничка вредност

Техничка вредност архитектонског остварења Лавослава Хорвата неспорна је у контексту у коме препознајемо и валоризујемо све

инжењерске домете индустријске модерне.

Зграда на Теразијама, представљала је врхунац савремене архитектуре и инжењерских дисциплина друге половине 50-их година. Као таква представља сведочанство техничких и технолошких достигнућа времена у коме је пројектована и изграђена.

4.2. **Друштвена вредност**

24

Сама локација Теразија спада у најпрометније јавне просторе у земљи. Она је жижа и центар социјалних дешавања, и сведок историјских догађаја.

Због естетских и других друштвених карактеристика, ушла је у многа остварења филмске уметности, култне фотографије, и као сценографија је често кориштена.

Робна кућа Теразије, захваљујући организацији приземља и урбанистичко диспозицији формирала је микроспортор прикладан за окупљања чиме је допринела квалитету јавних простора, и додала још једну друштвену вредност.

4.3. **Културна и естетска вредност**

25

Естетика индустријске модерне одликује се ниским спратностима, што у случају предметне зграде није случај, али као најзначајнија карактеристика – доминирају хоризонталне прозорске траке.

Висина кровног венца, условила је висинску регулацију окружења, и дуго времена најуже централне зоне Београда, чиме је изразито допринела квалитетима и вредносним карактеристикама централне зоне Београда.

Ненападна и неутрална боја фасаде, ненаметљиво уклопљена у окружење, неебично је истакла естетику околних репрезентативних грађевина попут хотела Москве.

Уклапањем у благо закривљени улични фронт, истакла је естетику обликовања Теразија, и акцентовала је тај важан елемент просторне композиције.

4.4. **Историјска вредност**

26

Поред наведених историсјих карактеристика које приписујемо стилу индустријске модрне, важно је истаћи и историјски контекст у коме је предметна зграда израђена. Поједини аутори, попут Радине Вучетић у делу „Кока кола социјализам“, период када је изграђена зграда 1954-1958, временски називају периодом „Кризе идентитета 1955-1961“. То је перион неколико година након првог петогодишњег плана индустријализације земље, али и период опоравка након политичког разлаза од СССР-а 1948.године, који је са собом донео изолацију, јт.неку врсту санкција у односу на земље Варшавског пакта, и немогућност размене технолошких знања и материјала за изградњу. Југословенско грађевинарство било је у потпуности усмерено на локалне ресурсе. Криза идентитета огледа се у амбивалентном друштвено политичком уређењу, и економском и социјалном тренутку, када се друштво преиспитује и окреће у биполарној хладноратовској

подели света и ка једној и ка другој страни. У том периоду настају и први обриси потрошачког друштва, и период изградње се поклапа са годинама отварања првих самопослуга у Југославији.

Сажето:

- Време успона потрошачког друштва и стандарда у западној Европи било је и време пораста стандарда у Југославији.
- У периоду 1955-1961. југословенска привреда је постала самосталнија у односу на државну администрацију, па је пут ка лагоднијем животу пронађен у окретању ка лакој индустрији и производњи робе широке потрошње.
- Стандард грађана одређивала је роба широке потрошње (грамофон, аутомобил и слично). Почиње стидљиви развој туризма и одмаралишта.
- Чланак у штампи о препорукама за избор пића за новогодишњу ноћ указује на окретање ка Западу

4.5. Генерална оцена

27

Кроз анализу документације и самог објекта, закључује се неколико значајнијих карактеристика, које зграду Савезне индустријске коморе на Теразијама идентификују као вредну пажње. Осим што је поред Хотела Југославије, једно од најзначајнијих Хорватових остварења у Југославији, зграда има неколико различитих аспеката врхунских вредности. Индустријску модерну, одликовале су равне линије, те је ова зграда изузетак, који потврђује квалитете прилагодљивости ове архитектуре.

Поштовање контекста је свакако једна од највећих вредности, на шта се надовезује тема формирања јавног простора испред робне куће. Остварујући пролаз ка Нушићевој улици, и повезујући линије кретања, зграда интуитивно привлачи пешаке. Она је не само архитектоником, него, уклопљеношћу у јавни простор, и поштовањем контекста допринела квалитету јавних простора у Београду у ширем смислу.

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА

5.1. Главне референце

28

1. Blagojević, Lj. (2003), *Modernism in Serbia. The elusive margins of Belgrade architecture 1919-1941*, MIT Press in association with Harvard University Graduate School of Design, Cambridge-Massachusetts. pp. 117-123
2. Бојовић, Б., *Урбанизам Београда у XIX и XX веку*, ИТБ XLIX-L: (Београд): 2003., стр: 123.
3. Вујовић, Б., *Београд у прошлости и садашњости*, Београд: Драганић: 1994, стр.232-233.
4. Дуда И., *Потрошачка култура*, у: *Никад им боље није било/Модернизација свакодневног живота у социјалистичкој Југославији*, Београд: Музеј историје Југославије: 2014., стр.11-15.

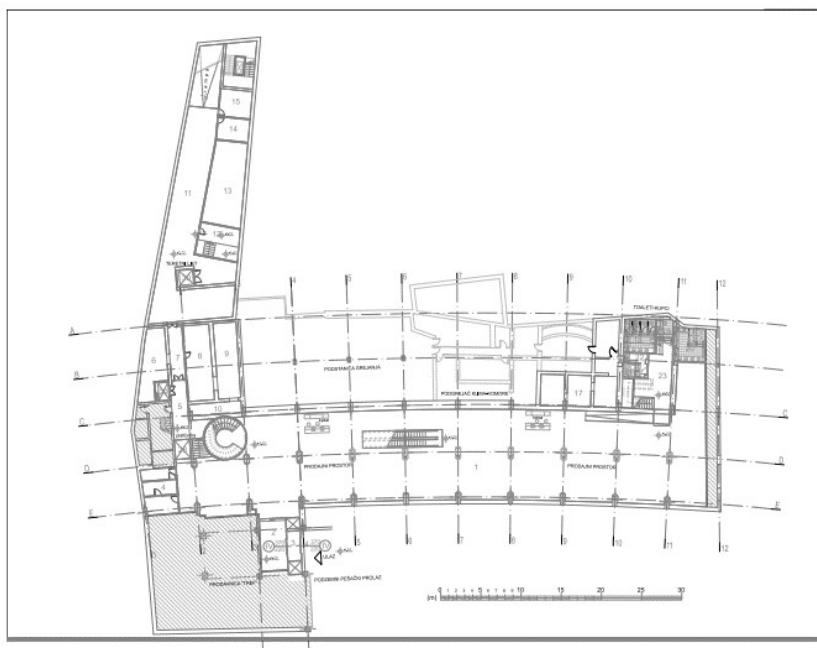
5. Košir, F. Uz projekt za rekonstrukciju centra Beograda, „Arhitektura“, 22 (99-100): Zagreb 1968:45-48
6. Историја Београда на алуминијуму (1975), Политика, 24.10.1975.
7. Milenković, A., *Kritičke filozofeme arhitekture*, Beograd: Nova: 1987., str.171.
8. Milenković, A., *Arhitektura horizonti vrednovanja*, Beograd: Naučna knjiga: 1988.,
9. Milićević-Nikolić, O. (1960), . „Robna kuća „Beograd”“. 1 (1): 22—23., „Arhitektura Urbanizam”;; Beograd
10. Minić, O. (1960), Transformacije centra Beograda, „Arhitektura Urbanizam”; 1 (1): 18-21, Beograd
11. Zrinka Paladino, Arhitekt Lavoslav Horvat i „Udruženje umjetnika Zemlja”, Zagreb, Prostor 14(2006); 2(32), str. 167-177.
12. Паладино, Зринка „Архитектонски опус Лавослава Хорвата у Београду“, Простор Загреб, Бр. 20, (2012), 320.
13. Stojanović, M. (1974), *Viseće fasade od aluminijuma*, u: *Savremeni materijali*, ur. Leka, M., Beograd: Društvo za izučavanje novih proizvoda i tehnološko prognoziranje: str.42 –50.
14. Stojanović, B. i Martinović, U., *Beograd 1945–1975. Urbanizam i arhitektura*, Beograd: Tehnička knjiga: 1978., str.159.
15. Hasan-Uddin, K., *International style, Modernist Architecture from 1925 to 1965*, Cologne: Taschen. 2001.
16. <https://www.politika.rs/scc/clanak/446281/Trg-Terazije-u-Beogradu-dobio-status-kulturnog-dobra> (децембар, 2025.)

5.2. Визуелни материјал у прилогу

29

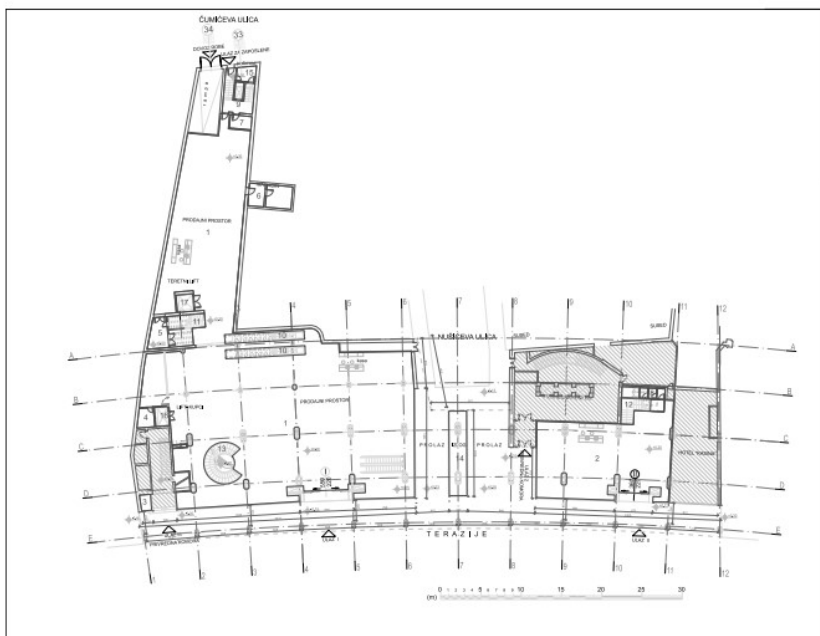
Слика 1: Заштићено језгро Теразија.

Извор: оригинална документација Завода за заштиту споменика културе
Града Београда

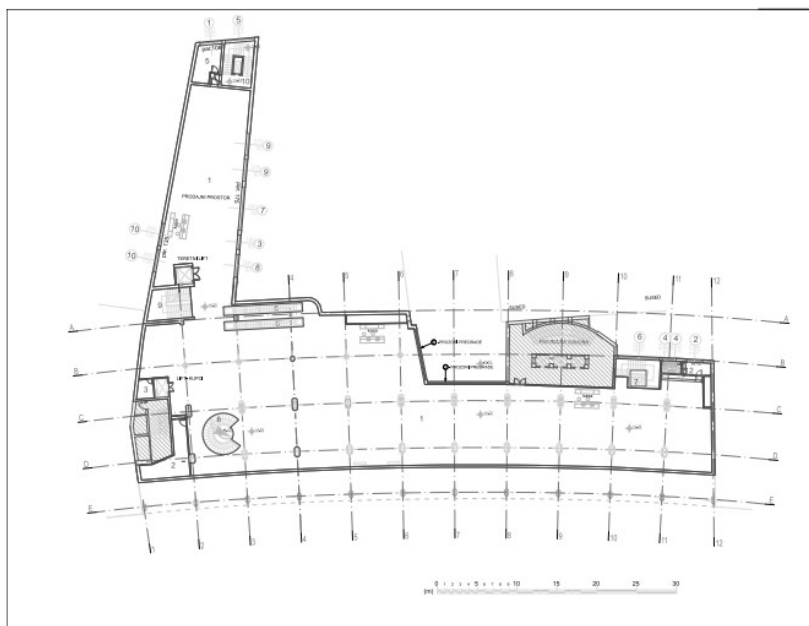
Слика 1: Етажа – 1 (цртала и приредила: Катарина Бучаревић,
арх.техн.2008.)

Извор: оригинална пројектно-техничка документација реконструкције
Робних кућа Београд, 2008.године, архивска документација предузећа
Пројметал ад Београд

Слика 2: Приземље (цртала и приредила: Катарина Бучаревић, арх.техн.2008.)

Извор: оригинална пројектно-техничка документација реконструкције Робних куча Београд, 2008.године, архивска документација предузећа Пројметал ад Београд

Слика 3: Први спрат (цртала и приредила: Катарина Бучаревић, арх.техн.2008.)

Извор: оригинална пројектно-техничка документација реконструкције Робних куча Београд, 2008.године, архивска документација предузећа Пројметал ад Београд

Слика 4: Други спрат (цртала и приредила: Катарина Бучаревић, арх.техн.2008.)
Извор: оригинална пројектно-техничка документација реконструкције Робних кућа Београд, 2008.године, архивска документација предузећа Пројметал ад Београд

Слика 5: Зграда Савезне индустријске коморе на Теразијама
Извор: <https://sr.wikipedia.org/sr->

Слика 7: Зграда Савезне индустријске коморе на Теразијама
Извор: <https://sr.wikipedia.org/sr->

- 5.3. **Подносилац извештаја/датум**
др Драгана Мецанов, дипл.инж.арх./ новембар 2025.

30